

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ, ΠΑΞΩΝ & ΔΙΑΠΟΝΤΙΩΝ ΝΗΣΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΕΟΤΗΤΟΣ

«Ἵνα καί αὐτοί ὧσιν ἡγιασμένοι τῇ ἀληθείᾳ»
(Ιωάν. 17,19)

ΑΓΙΟΤΗΤΑ: Η ΟΔΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟ ΒΟΗΘΗΜΑ
ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2012-2013

✠ ✠
ΚΕΡΚΥΡΑ 2012

Η αγάπη που γίνεται φως!

A. Ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς καταγόταν από την Κωνσταντινούπολη. Γεννήθηκε το 1296 από γονείς ενάρετους και ένδοξους, τον Κωνσταντίνο και την Καλλονή. Ο πατέρας του ήταν συγκλητικός και κατόπιν έγινε μοναχός. Ο Γρηγόριος, προικισμένος από το Θεό με το χάρισμα της ευφυΐας, αγάπησε τα γράμματα και με μεγάλη αφοσίωση σπούδασε φιλοσοφία και θεολογία. Σε ηλικία 20 ετών μάλιστα, τον θαύμαζαν μεγάλοι και σοφοί της εποχής του! Αποφάσισε σε νεαρή ηλικία να γίνει μοναχός και το παράδειγμά του ακολούθησαν και τα τέσσερα αδέρφια και η μητέρα του.

Πηγαίνει στο Άγιο Όρος, όπου διδάσκεται από το Γέροντά του Νικηφόρο τις αρετές της υπακοής, της ταπείνωσης και της άσκησης για την αγάπη του Χριστού. Με αγρυπνίες και δάκρυα καθάρισε την ψυχή του και αξιώθηκε από το Θεό να έχει πολλές θεοφάνειες. Λόγω των επιδρομών των Τούρκων αφήνει το Όρος και πηγαίνει στη Θεσσαλονίκη, όπου γίνεται ιερέας. Εξακολουθεί να ζει ασκητικά, κάνει πολλές μελέτες και λαμβάνει το χάρισμα να κάνει και θαύματα. Ο Άγιος όμως, μαζί με την προσευχή και την άσκησή του έχει και πολλούς πειρασμούς. Η πίστη του όμως, δυναμώνει! Το να αγωνιζόμαστε, έλεγε, για την αρετή είναι δική μας δουλειά, το να πέσουμε σε πειρασμούς όμως, δεν εξαρτάται από εμάς. Γι' αυτό και χωρίς πειρασμούς τέλειοι δεν μπορούμε να γίνουμε, ούτε φανερώνεται η πίστη μας προς το Θεό. Όσο προσευχόταν έλεγε στο Χριστό «φώτισόν μου το σκότος». Μέσα από τη νηστεία, την αγρυπνία και την προσευχή έλαβε ουράνια χαρίσματα!

Μετά από καιρό, ο Άγιος γίνεται επίσκοπος Θεσσαλονίκης, πολλοί όμως τον πολεμούν, λέγοντας πως δεν είναι δυνατόν οι άνθρωποι, ακόμα και οι ασκητές που προσεύχονται και αγαπάνε το Θεό να τον βλέπουν, να βλέπουν δηλαδή φως, που είναι ο ίδιος ο Χριστός, όταν προσεύχονται. Ο άγιος Γρηγόριος όμως, με τους λόγους του δεν αφήνει τους αιρετικούς και τον ασεβή Βαρλαάμ να παραπλανήσουν τον κόσμο. Διδάσκει την αλήθεια της Εκκλησίας μας.

Κάποια στιγμή, σε ένα ταξίδι του από την Ανατολή στην Κωνσταντινούπολη, τον πιάνουν οι Τούρκοι και τον κρατούν αιχμάλωτο στην Ανατολή. Εκεί τον κράτησαν ένα χρόνο και τον έσερναν από τόπο σε τόπο. Ο Άγιος όμως, δε σταμάτησε να αγωνίζεται και να διδάσκει το Ευαγγέλιο του Θεού άφοβα. Κάποιοι φιλόχριστοι τον ελευθερώνουν και επιστρέφει στην Εκκλησία και στο ποίμνιό του.

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς συκοφαντήθηκε πολύ στη ζωή του από αιρετικούς που διαφωνούσαν με τη διδασκαλία του. Η αξία του όμως αναγνωρίστηκε από τον αυτοκράτορα, τον πατριάρχη και τους συνοδικούς Μητροπολίτες της Εκκλησίας της Κωνσταντινούπολης, που τον χαρακτήρισαν «διδάσκαλον ευσεβείας». Ο Άγιος ήταν φωτισμένος από το Άγιο Πνεύμα, γι' αυτό και αξιώθηκε να δει το Χριστό ως Φως στην προσευχή του.

Τη μνήμη του τιμά η Εκκλησία μας δύο φορές το χρόνο: την Β' Κυριακή των Νηστειών, κατά την Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή, και στις 14 Νοεμβρίου.

B. Ερμηνευτικά σχόλια

Πηγαίνει στο Άγιον Όρος: αν και μεγάλωσε στα παλάτια και την αυτοκρατορική αυλή του Βυζαντίου με πλούτη και μόρφωση ζηλευτή, σε νεαρή ηλικία εγκαταλείπει τα του κόσμου και για την αγάπη του Χριστού, αποσύρεται στο Άγιον Όρος να βρει ησυχία. Η μοναχική ζωή είναι κλίση και κλήση και είναι για

λίγους. Μέσα στην ησυχία του μοναστηριού αφιέρωσε τη ζωή του στην προσευχή και το διάβασμα, ώστε να ζήσει το Θεό.

Εξακολουθεί να ζει ασκητικά: η φυγή από τον κόσμο δε σημαίνει ότι αυτομάτως κάποιος αγιοποιείται. Πηγαίνοντας κάποιος σε μοναχικό κελί, έχει να παλέψει με το χειρότερο εχθρό, που δεν είναι άλλος από τον ίδιο μας τον εαυτό, τις συνήθειές μας, το θέλημά μας, τον εγωισμό και τα πάθη μας. Η ηθική τελείωση είναι ένας κόπος που διαρκεί όσο και η ζωή κάθε ανθρώπου. Όσο για τις μελέτες, η γνώση είναι πέλαγος και όσο πιο πολλά γνωρίζει κάποιος όσο περισσότερο κατανοεί πόσα λίγα ξέρει.

τον ασεβή Βαρλαάμ: από την Καλαβρία της Ιταλίας, Έλληνας μοναχός. Αντιτάχθηκε σε όσα πίστευε ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς. Μεγαλωμένος στην Ιταλία με Δυτική νοοτροπία θεωρούσε τους Ορθόδοξους «μεσαλιανιστές» και «ομφαλόψυχους», δηλαδή ανθρώπους οι οποίοι στην προσπάθειά τους να στραφούν στον εαυτό τους, κάνοντας αυτό που ονομάζουμε νοερά προσευχή, κοιτούσαν δηλαδή προς τα κάτω και δεν έβλεπαν προς τα πάνω, με αποτέλεσμα να μοιάζουν με κάποιους αιρετικούς τους Μεσσαλιανούς, οι οποίοι υποστήριζαν ότι δεν ήταν το βάπτισμα και η συμμετοχή στη Θεία Ευχαριστία που σώζει τον άνθρωπο, αλλά μόνο η προσευχή. Η ζωή της Εκκλησίας είναι άχρηστη, κάτι που δεν έγινε ποτέ αποδεκτό από την Ορθοδοξία. Κατά τα λεγόμενα του Βαρλαάμ, ο Θεός είναι «κλειστός στον εαυτό του» και δεν μπορεί να ενωθεί με τους ανθρώπους. Επομένως, οι «ησυχαστές», οι μοναχοί δηλαδή εκείνοι που έλεγαν ότι μπορεί ο άνθρωπος, αν έχει καθαρή καρδιά και αν συγκεντρωθεί στην «καρδιακή προσευχή» (το «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ Θεού, ελέησόν με»), να ενωθεί με το Θεό και να φωτισθεί και να δει το Άκτιστο φως, ασχέτως της μόρφωσής του, δεν μπορούσαν να έχουν δίκιο. Η Εκκλησία όμως αποδέχτηκε τη διδασκαλία του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά και όχι του Βαρλαάμ.

«Φώτισόν μου το σκότος»: οι άνθρωποι έχουμε μέσα μας την εικόνα του Θεού, που είναι ό, τι μας κάνει να μοιάζουμε στο Θεό: η αγάπη, η χαρά, η ελευθερία. Οι αμαρτίες μας όμως, σκοτεινιάζουν την καρδιά μας και μαζί την εικόνα του Θεού, γιατί όταν αμαρτάνουμε, δεν αγαπάμε. Αυτό το σκοτάδι, που είναι ο εγωισμός μας, παρακαλάμε να διαλύσει ο Χριστός, δίνοντάς μας έστω και λίγη από την αγάπη Του. Αυτό έκανε ασταμάτητα ο Άγιος!

«Διδάσκαλος ευσεβείας»: ο Άγιος Γρηγόριος, ήταν άνθρωπος προικισμένος με το χάρισμα της ευφυΐας από το Θεό. Το αξιοποίησε αυτό το χάρισμα σπουδάζοντας φιλοσοφία και θεολογία, το σπουδαιότερο όμως είναι ότι το αφιέρωσε στο Θεό και στους ανθρώπους. Δε σταμάτησε να διδάσκει το Ευαγγέλιο του Χριστού σε όλη τη ζωή του, επιθυμώντας όλοι οι άνθρωποι να γνωρίσουν το Χριστό και να ακολουθήσουν το δρόμο του, που είναι δρόμος άσκησης και προσευχής μέσα από δυσκολίες και πειρασμούς, αλλά που οδηγεί στη χαρά και την αγάπη! Ήταν διδάσκαλος ευσεβείας ο άγιος, γιατί δε δίδασκε για να τον επαινέσουν και να τον δοξάσουν οι άνθρωποι, αλλά δίδασκε ταπεινά για να δοξαστεί ο Θεός! Αυτό φάνηκε και από την προσπάθειά του να μην επιτρέψει να επικρατήσουν οι ιδέες του αιρετικού Βαρλαάμ, ο οποίος δεν πίστευε ότι ο Χριστός εμφανιζόταν ως φως στους ανθρώπους, αλλά νόμιζε ότι το μόνο που μπορούμε οι άνθρωποι να κάνουμε σ' αυτή τη ζωή είναι να συζητούμε και να μαθαίνουμε για το Θεό. Το να Τον ζήσουμε όμως, πίστευε ο Βαρλαάμ, θα γινόταν μόνο στην άλλη ζωή. Αν γινόταν αποδεκτή η ιδέα αυτή, τότε ο Θεός θα ήταν υπόθεση του μυαλού και της ψυχής, ενώ η Εκκλησία μας πιστεύει ότι όλος ο άνθρωπος, και στο σώμα και στην ψυχή και στο μυαλό και στην καρδιά και σ' αυτή και στην άλλη ζωή μπορεί να έχει σχέση με το Χριστό, να φωτιστεί, να αγιαστεί και να σωθεί!

φωτισμένος από το Άγιο Πνεύμα: μέσα στη ζωή της Εκκλησίας, την οποία στηρίζει το Άγιο Πνεύμα, μπορούμε να συναντήσουμε το Θεό, στο πρόσωπο του Χριστού, αρκεί **να ακολουθούμε την πορεία: ήσυχη καρδιά** (δηλαδή να μην μας νοιάζει τι κάνουν οι άλλοι, αλλά εμείς να ακολουθούμε το δρόμο του Χριστού και της αγάπης), **προσευχή** (όσο μπορούμε και μέσα στη λειτουργία της Κυριακής και στο σπίτι μας και στο σχολείο και σε κάθε στιγμή της ζωής μας) **και την αγάπη που γίνεται φως** (γιατί φωτίζει την καρδιά μας και της δίνει χαρά). Αυτός ο δρόμος δεν είναι μόνο για τους μοναχούς, αλλά για όλους τους ανθρώπους, κι εκεί που φαίνεται δύσκολος, έρχεται η χάρις του Θεού με τη βοήθεια του Αγίου Πνεύματος και μας στηρίζει. Από κει και πέρα παλεύουμε να βρούμε αυτό το δρόμο στη ζωή μας και κοινωνώντας το Σώμα και το Αίμα Του, αλλά και ζώντας την αληθινή χαρά της πίστης.

Γ. Το κίνημα του ησυχασμού

Κατά τα τέλη του 13ου ή τις αρχές του 14ου αιώνα ο μοναχός Γρηγόριος Σιναΐτης εισήγαγε στο Άγιον Όρος την Ησυχία, τον ανώτερο δηλαδή βαθμό της μοναστικής ζωής. Εδώ τώρα στο Άγιο Όρος η Ησυχία αναπτύχθηκε και διαμορφώθηκε στο ζωηρό μυστικό κίνημα του ησυχασμού. Την αφορμή στη μεγάλη έριδα που άναψε γύρω από τον ησυχασμό, που συντάραξε την Ορθοδοξία πάνω από εκατό χρόνια και έληξε με τη νίκη του ησυχασμού και την αποδοχή του από την επίσημη Εκκλησία, την έδωσε ένας Έλληνας μοναχός Βαρλαάμ ο Καλαβρός (από την Καλαβρία της Ιταλίας, 1290-1348). Οι ησυχαστές του Αγίου Όρους είχαν καταλήξει, να πιστεύουν ότι ορισμένη

στάση του σώματος κατά την ώρα της προσευχής, βοηθούσε πολύτιμα να φτάσουν στην εκστατική αγάπη, που με τρόπο άμεσο και όχι προοδευτικό, τους έφερνε στην ποθητή ένωση με το Θεό. Μόνο η ενέργεια της καρδιάς οδηγεί στην καθαρή αλήθεια, γιατί είναι ενέργεια απλή και καθαρή, χωρίς καμιά μορφή, δώρο της θείας χάριτος. Αδιάκοπα αντιπαραθέτουν. οι ησυχαστές στο λόγο, τον νουν και την καρδιά. Είναι η γλώσσα που πολύ αργότερα θα μιλήσει πολύ καθαρά ο μεγάλος Πασκάλ, αλλά και ο Ρουσσώ. Και οι δυο τους δίνουν τα πρωτεία στη γλώσσα της καρδιάς, στη λογική, όπως λένε, της καρδιάς, όχι του λόγου. Με την επιμονή σ' αυτό το είδος της θεωρίας και της προσευχής οι μοναχοί του Αγίου Όρους έλεγαν ότι έφταναν να βλέπουν γύρω τους ένα δυνατό φως, που τους πλημμύριζε με άρρητη χαρά. Και πρόσθεταν ότι το φως αυτό ήταν το ίδιο το άκτιστο φως του Θεού, ξεχωριστό από την ουσία του Θεού. Είχε όμως την ίδια φύση με το φως που εθάμπωσε τα μάτια των Αποστόλων στο Όρος Θαβώρ κατά τη μεταμόρφωση του Σωτήρος. Αυτά είναι που εξένισαν τον Βαρλαάμ. Είχε έλθει από την Καλαβρία στην Κωνσταντινούπολη για να μελετήσει τον Αριστοτέλη στο πρωτότυπο. Στη Δύση είχε από καιρό επιβληθεί ο Αριστοτέλης. Τον εγγνώρισαν κυρίως από τους Άραβες σε μεταφράσεις, αλλά και από έργα Βυζαντινών.

Ενδιαφέρουσα και περίεργη μορφή ο Βαρλαάμ. Μελέτησε τον Ευκλείδη και έγραψε αριθμητική σε εξ βιβλία. Μελέτησε και έγραψε ενδιαφέρον έργο για τους Στωικούς. Επηρεμένος από τη σοφία του και έχοντας υπερβολική εμπιστοσύνη στον εαυτό του δημιούργησε μεγάλο θόρυβο στο Βυζάντιο, όπου ήθελε, φαίνεται, να προξενήσει την εντύπωση ότι η σοφία των Δυτικών, τους οποίους οι Βυζαντινοί εξακολουθούσαν ακόμη να θεωρούν βαρβάρους, ήταν ανώτερη.

Η προκλητικότητα του Βαρλαάμ προκάλεσε δημόσια συζήτηση πάνω σ' αυτό το θέμα στο παλάτι, μπροστά στον αυτοκράτορα Ανδρόνικο τον Γ' και την αυλή του, (1330). Τον Βαρλαάμ ανέλαβε να αντικρούση ένας μεγάλος Βυζαντινός σοφός ο Νικηφόρος ο Γρηγοράς. Ο διάλογός του "Φλωρέντιος", αν και όχι αντικειμενικός, δείχνει καθαρά τι επιδίωξε και τι πέτυχε στη συζήτηση εκείνη ο Γρηγοράς. Στο πρόσωπο του Βαρλαάμ θέλει να ξεσκεπάσει τον σοφιστή, τον επιπόλαια διαβασμένο άνθρωπο...

Ντροπιασμένος από την αποτυχία του ο Βαρλαάμ κατέφυγε στη Θεσσαλονίκη και από κει πέρασε στο Άγιο Όρος. Εκεί γνώρισε από ένα αμαθή μοναχό τη διδασκαλία της ησυχίας την οποία παραμόρφωσε και γελοιοποίησε. Ονόμασε ομφαλοσκόπους τους ησυχαστές και πρόβαλε δριμύς κατηγορίες για κακοδοξία. Αφού ισχυρίζονται, λέγει, ότι βλέπουν με τα σωματικά τους μάτια το θείο και άκτιστο φως, αυτό σημαίνει ότι γι' αυτούς η θεία χάρη είναι κάτι κτιστό. Καταστρέφουν λοιπόν, συμπεραίνει, θεμελιώδη δόγματα της Εκκλησίας. Η θεωρία του θείου, αντιτάσσει ο Βαρλαάμ και εδώ φαίνεται ο άκρος ορθολογισμός του, είναι επιστήμη και γνώση. Όποιος γνωρίζει τη σοφία, γνωρίζει και την αλήθεια; και όποιος γνωρίζει την αλήθεια γνωρίζει το Θεό και μένει κοντά του κατ' ανάγκην. Αφού σπουδάσεις, προσθέτει, τον Πυθαγόρα, τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη, τότε θα φτάσεις στη σύλληψη της αλήθειας. Είναι φανερό ότι για τον Βαρλαάμ η θύραθεν σοφία είναι μια κάθαρση της ψυχής, χωρίς την οποία είναι αδύνατο να φτάσης στο Θεό, να ενωθής μαζί του. Αντίθετη θέση προς τη θέση των μυστικών της σχολής του Συμεών που ακολουθούν οι ησυχαστές.

Τα επιχειρήματα του Βαρλαάμ δείχνουν καθαρά ότι η σκέψη του είναι εντελώς ξένη προς το μυστικισμό, τον αγνοεί, ή αδυνατεί να τον κατανοήσει είναι μια σκέψη πολύ κοντά στα ελληνικά μέτρα και θέλει, όπως εκείνη, να στηρίζεται σε φυσικά, λογικά επιχειρήματα. Ενώ ο μυστικισμός αυτό ακριβώς θέλει να ξεπεράσει.

Ας έλθωμε τώρα στον Παλαμά. Γόνος από ευγενή οικογένεια ανατράφηκε στην αυλή του Ανδρονίκου του Β'. Νέος ο Παλαμάς εγκατέλειψε την αυλή, δέχτηκε το μοναχικό σχήμα στη Θεσσαλονίκη και αποσύρθηκε σε απόμερη σκήτη κοντά στη Βέροια για να μονάσει. Ήρθε όμως ο Βαρλαάμ με την επίθεσή του κατά των ησυχαστών και του διέκοψε τη συλλογή και τη μελέτη. Για να υποστηρίξει τη μέθοδο της προσευχής των ησυχαστών και να ανασκευάσει τη γελοιοποίηση που επεχείρησε ο Βαρλαάμ στηρίζεται ο Παλαμάς στη χριστιανική διδασκαλία ότι το ανθρώπινο σώμα, νάος του Θεού, δεν είναι αρχή του κακού. Πάνω στο θέμα αυτό έχουμε ένα ενδιαφέρον έργο την «Προσωποποιΐα», που κι αν δεν είναι έργο του Παλαμά, όπως ήταν παλαιότερα γενικά αποδεκτό, απηχεί πάντως τις απόψεις που και εκείνος υποστηρίζει. Στο έργο αυτό η ψυχή προσωποποιημένη απαγγέλλει δριμύ κατηγορητήριο κατά του σώματος, και το σώμα, προσωποποιημένο κι' αυτό, απαντά με την σειρά του ανασκευάζει τις κατηγορίες και κατευθύνει το δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι, όσα είπε η ψυχή δεν είναι χριστιανικά αλλά νεοπλατωνικά. Συμπέρασμα που δίνει την ορθή θέση, τη χριστιανική, στο σώμα, το έτερο απαραίτητο σκέλος για την υπόσταση του ανθρώπου.

Οι οπαδοί της πλάνης υποστηρίζουν ότι ο νους κατά την προσευχή πρέπει να είναι έξω από το σώμα. Όταν ο ησυχαστής λέγει έξω από το σώμα, εννοεί φυσικά έξω από τη σωματική

αίσθηση, όχι τόπο, θέση, αφού ο νους είναι ασώματος. Όταν λοιπόν θέλουμε να καθαρίσουμε το νου πρέπει να τον συγκεντρώσουμε μέσα στην καρδιά. Φαίνεται καθαρά η θέση που παίρνει ο Παλαμάς στο βασικό αυτό πρόβλημα. Θέλει το νου να βαφτίζεται μέσα στην καρδιά και να αφήνεται στην οδήγησή της. Για να αποφύγει την κατηγορία για υποκειμενισμό προσθέτει ο Παλαμάς ότι οι ησυχαστές δε θέλουν το νου μόνο μέσα στο σώμα και μέσα στην καρδιά, αλλά ότι θέλουν να τον ωθήσουν ως μέσα στον ίδιο τον εαυτό του. Μόνο τότε ο νους ξαναβρίσκει τη δική του ουσία, αφού περάσει από την καρδιά, και, ξεπερνώντας κάποτε τον εαυτό του, αναστρέφεται με το Θεό.

http://www.myriobiblos.gr/texts/greek/tatakis/tatakis_ch6.htm

Δ. Προϋποθέσεις για την ήσυχη καρδιά

Αναφέρεται πως είχαν πάει τρεις επισκέπτες στον Μέγα Αντώνιο. Οι δύο τον ρωτούσαν για πολλά και διάφορα πράγματα. Ο τρίτος δεν ρωτούσε τίποτε. Όχι γιατί δεν είχε ανάγκη από νουθεσία ή γιατί αισθανόταν πνευματικά επαρκής και δεν εκτιμούσε τον χαρίεντα λόγο του οσίου, αλλά γιατί διδασκόταν περισσότερο από τη στάση του, τη σιωπή του, την ηρεμία της μορφής του. Όταν τον ρώτησε ο Άγιος «εσύ γιατί δεν με ρωτάς κάτι;», του λέει αυθόρμητα : «Μου φτάνει μόνο που σε βλέπω άγιε του Θεού». Του ήταν αρκετό, διδακτικό, ωφέλιμο αυτό. Συναισθανόταν τη θεολογία της σιωπής του, που καταφάσκει στο άλγος του κόσμου κι αρνείται τη γοητεία της υπερφιάλης γνώσης. Η σιωπή μόνη δεν σημαίνει τίποτε. Αξίζει κανείς να σιωπά έχοντας μόνιμη κουβέντα με τον Θεό, έχοντας ταπεινή αίσθηση περί του εαυτού του, έχοντας κι εσωτερική νηνεμία, νηφαλιότητα κι ημερότητα.

Ο όσιος Αρσένιος προσευχόταν στον Θεό να του φανερώσει πως να σωθεί, κι άκουσε **«Φεύγε, σιώπα, ησυχάζε»**. Ένας άλλος όσιος λέγει πως η σιωπή και η κρυφή πνευματική εργασία φέρνουν αγιότητα. Ο αββάς Μωυσής έλεγε χαρακτηριστικά πως ο άνθρωπος που αγαπά τη σιωπή και αποφεύγει τις πολλές κουβέντες μοιάζει με ώριμο σταφύλι γεμάτο γλυκό χυμό, ενώ ο πολυλογάς μοιάζει με αγουρίδα. Ο μέγας της διακρίσεως πατήρ, ο αββάς Ποιμήν, λίαν εύστοχα παρατηρεί : «Υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που με τα χείλη σπαίνουν και με τον νου τους φλυαρούν, ενώ άλλοι μιλάνε από το πρωί ως το βράδυ κι όμως κρατάνε σιωπή, γιατί τίποτε από αυτά που λένε δεν είναι περιττό και ανώφελο». Στο εξαίσιο, θαυμάσιο και καταπληκτικό Γεροντικό επίσης αναφέρεται : «Αν αποκτήσεις την αρετή της σιωπής, μην καυχηθείς πως κατόρθωσες κάτι σπουδαίο. Πείσε καλύτερα τον εαυτό σου πως δεν είσαι άξιος ούτε να μιλάς!». Η ήσυχη, ασκητική και σοφή έρημος διδάσκει πολλά τον ανήσυχο κόσμο από αγάπη και με πόνο. Ο κόσμος κατασκευάζει καθημερινά ένα λόγο αυθάδη, εγωπαθή, άσοφο και αντίθεο. Έχει στοιχεία δαιμονιώδη, αφού δημιουργεί αυτονόμηση, ισχυρή αυτοπεποίθηση, εξουσιαστική κυριαρχία και φιλόδοξη αυτάρκεια, τα οποία θεωρεί ευφυή τεχνάσματα του νου, ενώ πρόκειται για παραδοξολογήματα. Θεωρεί τη γλώσσα του όπλο κατατροπώσεως των άλλων, των εχθρών και όχι αδελφών. Κι ενώ δι' αυτού του τρόπου οδηγείται σε φοβερά αδιέξοδα, δεν ταπεινώνεται και δεν μετανοεί παραδεχόμενος την ήττα του κι αποφασίζοντας μια πιο ανεκτική και επιεική στάση προς τον πλησίον του.

Είναι μεγάλη ασοφία να νομίζεις πως είσαι σοφός με το να κάνεις και να λες ότι θέλεις παντού και πάντοτε. Η υπεροψία της λογομανίας αποτελεί αταπείνωτη επιβολή επί πάντων και τελικά μωρία.

Δικαιολογημένα θ' απορήσετε και θα μου πείτε « Μα πάτερ μου, πολύ ωραία όλα αυτά, αλλά εμείς μέσα στον κόσμο αυτό, είναι ποτέ δυνατόν να ησυχάσουμε και να σωπάσουμε;». Η απάντηση είναι καταφατική. Ναι μπορείτε, αν θέλετε, αν κατά βάθος το επιθυμείτε. Μπορεί κανείς να περιορίσει την κοινωνικότητα, τη δραστηριότητα, την ενημέρωση, την πληροφόρηση, τις μέριμνες, τις λεπτομέρειες, τους σχολαστικισμούς. Ν' αυξήσει τη μελέτη, την προσευχή, τον εκκλησιασμό, την περισυλλογή και την αυτοεξέταση. Η ζωή των μοναχών δεν είναι ως εξωγήινων, και το ησυχαστικό πνεύμα της Ορθόδοξης Εκκλησίας μας δεν είναι διόλου προς περιφρόνηση. Στη μακραίωνη παράδοση μας, Ορθοδοξία και ησυχασμός ταυτίζονται. Είναι άρνηση του εαυτού της όταν η Ορθοδοξία αστοχεί από την πλούσια ησυχαστική της παράδοση υιοθετώντας νέους τρόπους ζωής προφασιζόμενη

σύγχρονες ανάγκες. Είναι λυπηρό ακόμη κι άνθρωποι της Εκκλησίας να λένε σήμερα πως ο ησυχασμός ήταν για κάποτε κι όχι για τώρα.

Στον ναό ανεφοδιάζεται ο πιστός πνευματικά, δίχως μερικές φορές να το εννοεί, και τρέφεται εν Αγίω Πνεύματι, ενισχυόμενος στον καθημερινό δύσκολο αγώνα του στον δρόμο, την εργασία και το σπίτι του. Πρέπει να φτιάξει ο χριστιανός ένα κελάκι στο σπίτι του, για να ξεποστάζει, να ξελαχανιάζει, να ησυχάζει, να προσεύχεται. Είναι μεγάλη η ανάγκη να συνειδητοποιήσει ο άνθρωπος ότι πρέπει να βρίσκει καθημερινά έστω λίγη ώρα ησυχίας. Την οποία αυτή ώρα προσευχόμενος ο άνθρωπος εξευγενίζεται, ενδυναμώνεται, ωραιοποιείται, η καρδιά του θερμαίνεται για τον Θεό και τον συνάνθρωπο. Δεν ανησυχεί, δεν θέλει να θυμώνει, να θορυβεί, ν' αντιμάχεται, να μπλέκεται σε περιπέτειες πικρών λόγων. «Σχολάσατε και γνώτε ότι εγώ ειμί ο Θεός», λέγει η Αγία Γραφή. Η σχέση με τον Χριστό διέρχεται από μια γνώση κάποιας «σχολής» και «απραξίας», αλλά και άρσης προσωπικού σταυρού προς συμφιλίωση, υπομονή, ανεκτικότητα και καρτερία.

Ο αποπροσανατολισμός των ημερών μας δημιουργεί συνθήκες αναταραχής. Οι άνθρωποι θεωρούν φυσική τη γκρίνια, ευφυή τον καυγά, δικαίωμα την κατατρόπωση του άλλου, ελευθερία την ασυδοσία, την ελευθεροστομία. Θεωρούν ότι με τα λόγια τους θα επηρεάσουν, θα πείσουν, θα μετατρέψουν τους άλλους. Κι αφού είδαν κι αποείδαν τις συνεχείς αποτυχίες των λόγων τους εντούτοις ακόμη επιμένουν σε αυτούς. Αφού ούτε με το μαλακό ούτε με το σκληρό, ούτε με το γλυκό ούτε με το πικρό τίποτε δεν έγινε, γιατί τόση επιμονή; Ας μετατραπούν οι συμβουλές, οι νουθεσίες, οι διδαχές σε ταπεινή δέηση, σε ομολογία της ανημπόριας μας στον Παντοδύναμο Θεό. Να παρέμβει, να επέμβει Εκείνος καλύτερα από μας στις δυσκολίες των παιδιών, στις ασυνεννοησίες των συζύγων, τις λαθεμένες διαπροσωπικές σχέσεις των φίλων, στις ζηλοφθονίες των συνεργατών και συναδέλφων.

(Από το βιβλίο *Η εύλαλη σιωπή του Μοναχού Μωυσέως Αγιορείτου*).

http://noctoc-noctoc.blogspot.com/2009/09/blog-post_07.html

Ε.Δουλειές και δουλειές

Στα Κοινόβια πρώτα τι όμορφα ήταν! Ησυχία! Είχαν και το ρολόι που χτυπούσε κάθε τέταρτο, για να θυμάται καθένας να λέει την ευχή. Και να ξεχνιόταν κανείς, άκουγε το ρολόι που χτυπούσε κάθε τέταρτο και άρχιζε πάλι την ευχή. Πολύ βοηθούσε το ρολόι. Έλεγαν οι Πατέρες την ευχή και είχε ησυχία, γαλήνη μεγάλη μέσα στο Μοναστήρι. Στο Κοινόβιο που ήμουν στο Άγιον Όρος ήμασταν εξήντα Πατέρες και ήταν σαν να ήταν ένας ησυχαστής. Είχαν όλοι την ευχή. Στην Εκκλησία λίγοι έψαλλαν και οι περισσότεροι νοερά προσεύχονταν. Στα διακονήματα το ίδιο. Μια ησυχία παντού! Δεν μιλούσαν δυνατά ούτε φώναζαν. Ήσυχα έκαναν τα διακονήματά τους. Όλοι αθόρυβα κινούνταν σαν τα πρόβατα. Πάντα υπήρχε αθόρυβα μια κίνηση στο Μοναστήρι. Δεν ήταν όπως τώρα που έχουν στα Κοινόβια ώρα διακονίας, ώρα ησυχίας... σιωπητήριο! Καθένας κινιόταν ανάλογα με την διακονία του .

ΣΤ. Η Εκκλησία μας μαθαίνει ότι δεν είναι όλα στο μυαλό αλλά υπάρχει και η καρδιά

Ο Χριστός βρίσκεται πανταχού παρών. Ανά πάσα στιγμή είναι δίπλα μας σε ό, τι Τον χρειαστούμε. Σέβεται όμως την ελευθερία μας και περιμένει να Του το ζητήσουμε να παρέμβει και να μας βοηθήσει. Όταν λοιπόν ζητάμε το Θεό, Εκείνος παρεμβαίνει όταν είναι για καλό και αλλάζει τα προγράμματά μας. Τον συναντάμε παντού αλλά το «σπίτι» του είναι ο ναός, όχι μόνο ως κτήριο αλλά στη ζωή της Εκκλησίας, στον τρόπο ζωής που η Εκκλησία προτείνει.

Και οι προϋποθέσεις είναι η γαληνεμένη καρδιά που ησυχάζει με την προσευχή και τη σκέψη του Χριστού και η αγάπη που γίνεται φως. Μας δίνει λάμψη από το Χριστό και λάμπουμε κι εμείς όταν πολεμάμε τα πάθη μας κι αγωνιζόμαστε να έχουμε στην καρδιά μας την αγάπη Του. Το «Κύριε Ιησού ελέησόν με» μας βοηθάει που είναι η προσευχή της καρδιάς, μας γαληνεύει και μας φωτίζει να παίρνουμε σωστές αποφάσεις και να επιζητούμε τη ζωή μας να φωτίζεται από το Χριστό, όπως λέει ο

ιερέας στη Θ. Λειτουργία των Προηγιασμένων Δώρων κατά τη Μ. Σαρακοστή: « Φως Χριστού φαίνει πάσι».

Τις περισσότερες φορές οι άνθρωποι θέλουμε αποδείξεις της παρουσίας του Θεού. Θέλουμε να τον δούμε. Όμως ο Θεός φαίνεται στα πρόσωπα των αδελφών μας, όπως και στη ζωή της Εκκλησίας και μέσα από την ησυχία, την ηρεμία της καρδιάς μας, ο Θεός φανερώνεται στη θερμή της ψυχής που προσεύχεται, στις σωστές αποφάσεις που παίρνουμε και κυρίως, όταν το νόημα της ζωής μας δεν εξαντλείται στο μυαλό και στη σκέψη, αλλά προχωρά στην καρδιά, στη δυνατότητα δηλαδή να αγαπούμε και να μοιραζόμαστε. Ο κόσμος μας απέτυχε με το μυαλό. Ας εμπιστευθούμε το Χριστό στη ζωή της Εκκλησίας και ας πορευτούμε με την καρδιά, την αγάπη, το μοίρασμα, την αληθινή χαρά, το φως που Εκείνος μπορεί να μας δώσει.